

Karin Velander jämför grisarna med elitidrottare som behöver ett väl sammansatt kost. Det senaste decenniets genetiska framsteg tillsammans med kraftigt höjda priser på protein ställer krav på högre proteinhalter också i egenproducerad foderspannmål för att nå lönsamhet.

Tydlig N-styrning till all spannmål på Bränneberg

Inköpt protein är en dyr flaskhals i fodret. Därför är höga proteinhalter i all spannmål avgörande för Patrik och Karin Velander på Bränneberg i Västergötland. Tydlig kvävestyrning är grunden för att nå lönsamhet i det egenproducerade fodret.

Text och foto: Jens Blomquist, Agraria Ord & Jord

Det fanns en tid när protein var billigt. Då spelade det inte så stor roll om proteinhalten i foderspannmål var låg – det var överkomligt att balansera upp foderstater med soja. Men priset på soja har mer än fördubblats på 10 år och nu är spelplanen förändrad.

Allt som kvarnvet

Med de nya förutsättningarna blir det viktigt med proteinhalten i foderspannmål om man odlar till eget foder. Det gör man på Bränneberg i Västergötland och där är kvävestrategin tydlig.

– Vi odlar ingen foderspannmål och allt höstvet gödglas som kvarnvet, deklarerar Patrik Velander.

Han driver gården tillsammans med

sin fru Karin som har en bakgrund som foderrådgivare och nu delar sin tid mellan gården och konsultverksamhet. Karin menar att man inte kan odla foderspannmål som i gamla tider.

– Proteinhalten i foderspannmål är lika viktig som den i kvarnvara, sammanfattar hon.

Precision är A och O

Konkret innebär den slutsatsen att Bränneberg styr all spannmål mot höga proteinhalter. Hög betyder för höstvetets del någonstans mellan 11,5 och 12 procent protein.

– Där ungefär ligger optimum för foderspannmål som ska användas till grisar. Över 13 procent ger inga mervärden och aminosyrasamman-

sättningen försämrar, berättar Karin.

Lagom är alltså bäst och då blir precisionen avgörande. För detta utnyttjade Bränneberg 2017 de två nollrutor som Jordbruksverket hade på gården för att få en uppfattning om markleveransen av kväve.

– Då kunde vi se att åkerbönorna som förfrukt i höstvetet levererade ungefär 20 kilo mer än havren, säger Patrik.

Med kunskap och erfarenhet av tidigare år anpassades sedan N-givorna efter förväntad skörd och önskad proteinhalt. Och den sista kompletteringen gjordes med Yara N-Sensor för att variera efter förut-sättningarna på fälten och för att ge en jämnare proteinhalt.

Analys är grunden

Lyckas man att styra proteinhalten mot ett bestämt mål är man emellertid bara halvvägs på resan för att nå framgång med egenproducerat foder.

– Att hålla koll på ingående proteinhalter genom analyser är lika viktigt, säger Karin Velander.

På Bränneberg är det hon som

optimerar fodret. Det innehåller i grunden spannmål, åkerböna, rapsmjöl och vassle. Utifrån detta skräddarsyr Karin sedan en premix med kompletterande aminosyror, mineraler, salt, vitaminer och enzymer.

Protein är flaskhals

I fodret till grisarna på Bränneberg är 60–65 procent spannmål och denna spannmål bidrar med ungefär 50 procent av proteinet. Likvärl är det proteinet som är flaskhalsen på Bränneberg.

– Vi har nog med energi och behöver protein, sammanfattar Karin.

Proteinet som flaskhals är alltså skälet till att hon och Patrik är så noggranna med att styra all spannmål mot bestämda och relativt höga proteinhalter. Med hög proteinhalt i spannmålen blir kostnaden för proteinet i fodret lägst. Alternativet vore att öka andelen åkerböna eller rapsmjöl, men det kostar mer.

– Och vi använder inte sojaböna i vårt foder, meddelar Karin.

Bakgrunden är en beräkning för fyra år sedan när sojapriset gick upp över 5 kronor per kilo och priset på rapsmjöl

inte hängde med. Strategin att föda upp svenska grisar på svenskt protein stämmer dessutom bra med Karin och Patriks värderingar och grisarna växer bra. Så både ekonomi och värderingar pekar åt samma håll och därför serveras inte soja till Brännebergs grisar.

Många ören skiljer

Genom att ha klara proteinmål och gödsla allt vete som kvarnvara ökar frihetsgraderna. Partier kan byta plats och säljas eller fodras upp beroende på omständigheter och proteinhalter.

– Vi gör hela tiden avväganden vem som betalar mest – grisarna eller handeln, förklarar Patrik.

För Karin är det bakvänt att inte också fodersäd premieras efter proteinhalt.

– Skillnaden i värde som foder för grisar är ca 20 öre per kilo på vete som håller 8 eller 11 procent protein.

Det värdet varierar förstås över tiden beroende på kostnaden för det protein som ska täcka upp. Men Karin är klar över hur hon tycker att handeln bör agera.

– Det borde vara avdrag på spannmål

Patrik Velander styr kvävegödslingen mot höga proteinhalter också i foderspannmålen. Det gör att kostnaden för proteinet i fodret blir lägsta möjliga.

”Med hög proteinhalt i spannmålen blir kostnaden för proteinet i fodret lägst”

Huvudingredienserna i blötfodret på Bränneberg är spannmål, åkerböna, rapsmjöl och vassle. En premix tillsätts som kompletterar med aminosyror, vitaminer, mineraler och enzymer. Sojaböna används inte i dagsläget och bland annat därför är en hög proteinhalt i ingående spannmål så avgörande för ekonomin i grisproduktionen.

till foder med låg proteinhalt.

Så är det inte nu, men diskussioner pågår. Tills vidare understryker både Patrik och Karin Velander vikten av att inte odla foderspannmål i den äldre bemärkelsen: foderspannmål är inte en slasktratt. 🌱

Bränneberg

Var i världen: Vara, Västergötland

Ägare: Patrik och Karin Velander

Djur: 5200 årsgrisar på 3,25 omgångar/år. Integrerat samarbete med smågrisar från granngård.

Areal: 275 ha

Grödor 2017:

- 150 ha höstvet
- 67 ha vårkorn
- 25 ha åkerböna
- 27 ha höstraps
- 6 ha träda och kantzoner